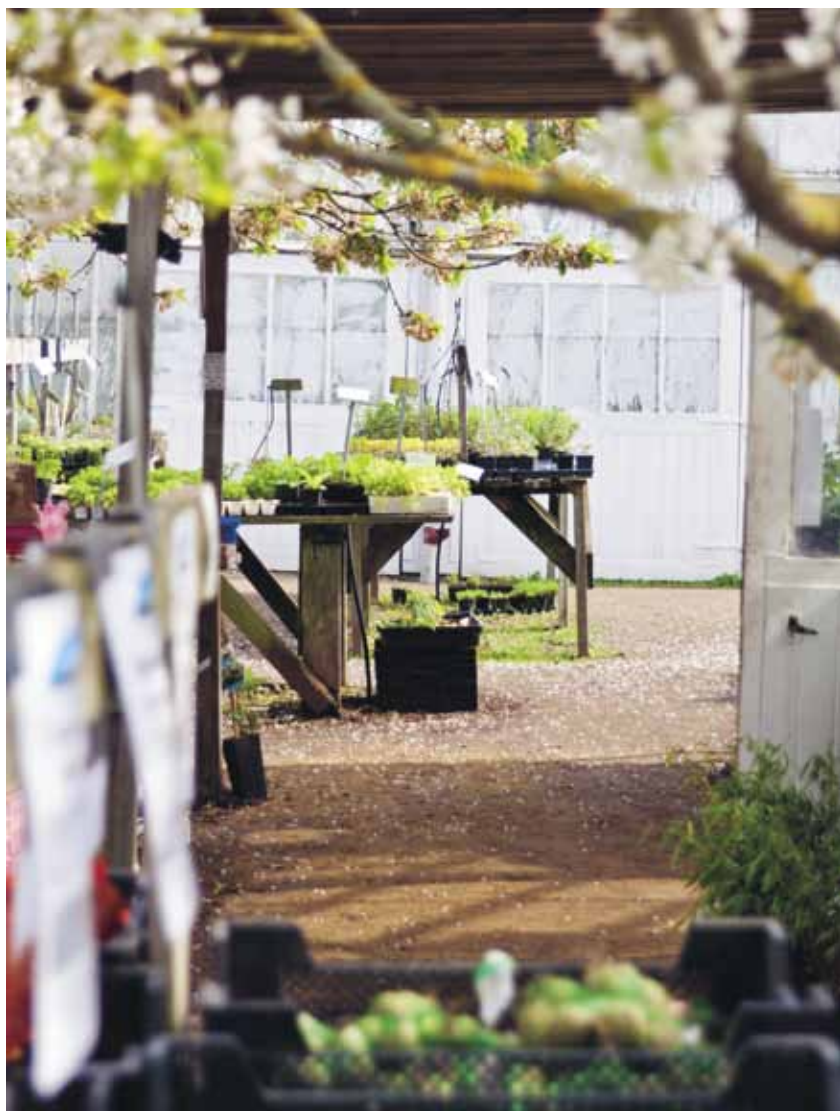


ODLARSJÄL

TEXT LISA ISING / FOTO KLAS KIHLEBERG

Åbergs Trädgård utanför Ystad driver varje år upp landets största sortiment av sommarblommor och grönsaksplantor. Här får odling ta tid vilket ger härdiga växter som tål uteklimatet. Möt Kjell Åberg, odlarsjälen som verkar här i fjärde generationen: egensinnig, arg och ömsint. Nu finns han dessutom att få i bokform.



Sakta men säkert har 25 000 kvadratmeter grönsaksodling förvandlats till en levande trädgård där odling görs begriplig. Överallt märks Kjell och Lena Åbergs jordnära kärlek till odling, mat och människor. Åbergs Trädgård är idag en besöksmagnet av rang med kafé, kurser och föredrag.

Morgonen i trädgården är frisk och stilla. Grusgångarna är fortfarande våta av nattens fukt och trädgårdsslangarna är ute. Det ska vattnas i bänkar och båghus. Kjell kommer haltande i sin hatt. Höften är sliten men det är mycket som behöver göras. Idag också. Han är fjärde generationens trädgårdsmästare på Åbergs Trädgård, strax norr om Ystad – men några fotspår har han inte traskat i precis... Han är van att gå sin egen väg, egensinnig och envis som han är.

Jag lärde känna Kjell och hans fru Lena för femton år sedan när jag tog initiativet till Slottsträdgården, en offentlig trädgård i Malmö. Vi var en grupp entusiaster, många av oss

singlar i storstan, utan ens en egen balkong – men vi längtade efter jorden och växterna. Kjell trodde på vår idé från första stund och blev en viktig stöttepelare under den seiga kampen mellan idé och verklighet. Vänskapen består. Slottsträdgården är sedan länge en etablerad magnet i Malmö. Kjell och Lena har, under samma period, utvecklat Åbergs till något som vida överträffar den handelsträdgård pappa Karl Verner, farfar Artur och de andra odlarsjälarna i släkten drev.

– De hade nog haft lite synpunkter, säger Kjell på sitt fåordiga och lite kluriga vis.

Vi rensar ogräs i det som kallas "Sjuudden", en stjärnformad köksträdgård med sjuårig växtföljd. Sådden är tidig.



Sortimentet är lika stort som skiftande. Från enklaste lilla viol till rariteter och slottsväxter. Här *Gunnera manicata*, den brasilianska sumpväxten som är ett måste i varje engelsk slottsträdgård. Ett fint bestånd finns även på Sofiero.



T v: Miljön på Åberg Trädgård är levande, nästan som en verkstad. Resterna av ett gammalt tomathus rymmer *Hosta* och andra skuggväxter. Skuggdukar skyddar de små mot den brännande vårsolen och redskapen finns alltid nära. I ljuset trivs plantor av fjärilslavendel.
T h: Spåda klematisplantor, färdiga att planteras ut.
Motstående sida: Druvor som mognar rekordtidigt i gurk- och melonhusets värme.



Redan syns det som ska bli potatis och rotfrukter, ärtväxter, kål, bladgrönsaker och lök. Här låg de stora grönsaksfälten när Åbergs var en handelsträdgård som andra. Varendaste lördag i över hundra år gick torglasset härifrån de fyra kilometrarna in till torget i Ystad. Men nu är det alltså andra tider. Sjuudden är bara en av många egna idéer som vuxit fram under senare år.

– Vi planerar inte. Det är mera att idéerna kommer till oss, förklarar Kjell som vill vara en arbetsledare som släpper fram andras idéer och engagemang. Jag försöker att inte lägga mig i så mycket.

På det viset har det blivit kafé, visningsträdgårdar, föredrag och kurser och landets största sortiment av sommarblommor och grönsaksplantor (något av en specialitet för Åbergs). Alla plantor är egenhändigt framodlade utan vare sig förkortningsmedel eller andra kemikalier. Plantorna säljs avhärdade: vårdas i kallväxthus, drivbänk och slutligen ute – för att bli starka och tåliga. Oerhört arbetskrävande, såklart, men en självklarhet. Det handlar mycket om frihet när man talar med Kjell Åberg. Skolgången var ingen succé precis. Kjell var envis och tålde inte tvång. Arbetsledning

har han inte lärt sig av sin pappa, för han hade inga anställda, utan som pingistränare!

– Det tilltalar mig att göra saker som är omöjliga eller svåra, säger Kjell och syftar både på livet och den 25 000 kvadratmeter stora trädgården. Vi har inte den rationaliteten som folk tror att man måste ha. Det är ytterst provocerande för många. Vi är som humlan. Den borde inte kunna flyga, men den gör det ändå!

Hela tiden under ogräsrensandet och samtalet kommer människor fram med frågor eller glada tillrop. Ett medelålders par vill diskutera häckväxter. En dam letar efter rätt sorts förgätmigej. En bonde från Tomelilla undrar över sina tomatplantor – och sen kommer barnbarnet Ian, sex månader, för att få sig en dos morfar.

Kjell vill göra odling tillgänglig för alla. Tycker att det där med trädgård gärna blir för seriöst och pretentiöst. Därför kom han förra våren ut med boken "Gröna sidan upp!" där han delar med sig av praktiska tips och anekdoter från ett långt odlarliv. Lena Drameus Åberg, som ansvarar för trädgårdscaféet, har bidragit med grönsaksrecept och illustrationer. Redan bokens titel, som anspelar på Hasse &





Vår på Åbergs betyder bland annat rabarberfestival! Då erbjuds rabarber i stora lass, både på stjälk och på rot, som delikatesser och som föredrag.

T v: Vårens första yppiga grönska i visningsträdgården; spansk körvel och daggekåpa – under ett valv av blommande äppelträdet 'Transparente Blanche'.
Mitten: Nästan alla plantor dras upp på egen hand: sedum, alunrot och fjäderborstgräset *Pennisetum Rubrum* väntar på att krukas.
T h: Luktolvon doftar vida omkring



Tages figur Bob Lindeman, tar udden av alla försök att vara högtravande. Många kommer säkert fortfarande ihåg den lite korkade Nisse som skulle lägga gräsmatta och ständigt fick påminnas: "gröna sidan upp!".

– Om man bara planterar med gröna sidan upp, så kommer det att växa – mer eller mindre bra, men det kommer att växa, förklarar Kjell på fullt allvar.

Boken har han skrivit för människor som tycker att det är svårt att odla. Mycket handlar bara om att väga, därav utropstecknet. Kombinationen humor och odling är minst sagt ovanlig och det har kommit viss kritik för att han inte trängt tillräckligt djupt i ämnet. Förenklingen är förstås medveten. Kjell är för sunt förnuft – mot finlir.

Det är vår och tid för rabarber och de första grönsaksplantorna. Överallt i bänkgårdarna blommar det! Högsåsongen är nära men sommargästerna har inte kommit än och stämningen är fortfarande lite intim i den välbesökta trädgården. Han är en godmodig man med glimten i ögat och rävar bakom båda öronen. Men bakom den jovialiska ytan finns både ilska och patos. En politik som beskattar människor hårdare än maskiner har han inget till övers för. När hela Ystad går i Wallander-feber efter filminspelningarna, har Kjell och Lena utnämnt sin trädgård till Wallanderfri zon. De vill inte bidra till det våld som deckare fokuserar på. Men allra argast blir han över böndernas användning av fenoxisyror, ett hormonliknande ogräsmiddel mot tistlar som används i fälten. Medlet driver med vinden och har flera gånger förstört hela växthus med odlingar, framför allt tomatplantor.

– Jag odlar med öppna växthus för att slippa använda kemiska förkortningsmedel till mina plantor. Det är barockt att avstå från ett medel – bara för att få in ett annat på grund av böndernas besprutning. Dessutom är det på gränsen till

vad ett modernt samhälle kan tillåta. Långt ifrån harmlöst!

Kjell, som fyllde 60 förra hösten, har bestämt sig. Han vill ägna resten av sitt liv åt att få bort fenoxisyrorna. Kosta vad det kosta vill. Men plötsligt blir vi alldeles tysta. En lätt dimma syns över fälten. Det är rågen som ryker; pollinerar för ett kort ögonblick. Det är en stund av andakt. De hårda orden ersätts av andra. För starkast är ändå kärleken till jorden – och nu blir rösten mild. De starka, rödfräkniga armarna lossar greppet om skyffeljärnet.

– I varje människa finns en odlare. Vi är inte gjorda för att sitta still bland datorer och högteknologi. Och att odla är en ganska ofarlig syssla, man kan inte gärna misslyckas. Det gäller bara att väga!

Kjell greppar skyffeljärnet igen. Det är hans favoritredskap nummer ett i trädgården. Frågor om älsklingsblomma eller -grönsak, tycker han är svåra att besvara. Men när det kommer till vilken syssla och vilket redskap som han föredrar, kommer svaret tveklöst:

– Det är en vilsam syssla, att gå med järnet och skyffla ogräs. Så har jag "skrivit" många dikter och insändare.

Fler böcker lär bli skrivna över skyffeljärnet. Nästa ska handla om människor. Det vet han redan. 🌿



Gröna sidan upp! är utgiven på Åbergs eget förlag. Här berättas historier från fyra generationers odlarliv och bjuds generöst på mängder av tips och knep. Den är också trädgårdsmästarens bästa kokbok med recept på allt gott man kan laga av skörden. Finns att beställa på www.abergsgarden.nu.